

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA PIECHOTA przeciwko POLSCE

SKARGA nr 40330/98

WYROK* – 5 listopada 2002 r.

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba składająca się z następujących sędziów:

Sir N. BRATZA, *przewodniczący*,
Pan M. PELLONPÄÄ,
Pan A. PASTOR RIDRUEJO,
Pani V. STRÁŽNICKÁ,
Pan R. MARUSTE,
Pan S. PAVLOVSKI,
Pan L. GARLICKI, *sędziowie*,
oraz Pan M. O'BOYLE, *kanclerz Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 8 października 2002 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 40330/98), wniesionej w dniu 15 października 1997 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiej Komisji Praw Człowieka („Komisja”), na podstawie dawnego art. 25 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatela Rzeczypospolitej Polskiej, Romualda Piechotę („skarżący”).

* Wyrok stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez art. 44 ust. 2 Konwencji. Tekst wyroku może podlegać korekcie edytorskiej, przed jego opublikowaniem w ostatecznej wersji.

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego Pełnomocnika, pana Krzysztofa Drzewickiego.

3. Skarżący zarzucał, że postępowanie cywilne w jego sprawie nie zostało zakończone w rozsądnym czasie, a w ten sposób naruszony został art. 6 ust. 1 Konwencji.

4. Skarga została przekazana Trybunałowi w dniu 1 listopada 1998 r., kiedy to wszedł w życie Protokół nr 11 do Konwencji (art. 5 ust. 2 Protokołu nr 11).

5. Skarga została przydzielona Czwartej Sekcji Trybunału (art. 52 ust. 1 Regulaminu Trybunału). Wewnątrz tej Sekcji ustanowiono Izbę (art. 27 ust. 1 Konwencji), która miała zająć się sprawą zgodnie z art. 26 ust. 1 Regulaminu Trybunału.

6. Decyzją z dnia 3 maja 2001 r. Trybunał uznał skargę za częściowo dopuszczalną.

7. Dnia 1 listopada 2001 r. Trybunał zmienił skład Sekcji (art. 25 ust. 1 Regulaminu). Niniejsza sprawa została przydzielona do nowo utworzonej Drugiej Sekcji. Dnia 19 kwietnia 2002 r. sprawa została przekazana do Czwartej Sekcji (art. 52 ust. 1).

8. Skarżący i Rząd przedstawili obserwacje co do meritum sprawy (art. 59 ust. 1).

FAKTY

9. Skarżący urodził się w 1934 r. i mieszka w Katowicach, w Polsce.

A. Własność

10. Dnia 13 listopada 1981 r. Sąd Rejonowy w Katowicach uznał skarżącego za jedyne go spadkobiercę majątku jego zmarłej matki. W konsekwencji, został on współwłaścicielem budynku mieszkalnego w Katowicach. Budynek był w równych częściach własnością jego i jego brata M.P., który w 1973 r. odziedziczył swoją część własności po ich ojcu. Budynek składał się z dwóch oddzielnych mieszkań, klatki schodowej oraz kilku pomieszczeń w piwnicy i na strychu.

B. Postępowanie przed dniem 1 maja 1993 r.

11. Dnia 10 stycznia 1983 r. pan M.P. wszczął przed Sądem Rejonowym w Katowicach postępowanie nieprocesowe, w którym domagał się uregulowania sposobu korzystania z nieruchomości przez współwłaścicieli.

12. Rząd twierdził, że postępowanie było zawieszone od dnia 1 marca do dnia 11 listopada 1983 r., ponieważ uczestnicy¹ nie uiścili zaliczki na poczet kosztów biegłego. Skarżący twierdził, że dokonał zapłaty żądanej kwoty we właściwym czasie.

13. Rząd twierdził, że przed dniem 1 maja 1993 r. sąd przeprowadził piętnaście rozpraw, z czego na sześciu nie pojawił się skarżący. Skarżący podważył te stwierdzenia.

14. Przed dniem 1 maja 1993 r. sędzia przewodniczący dwa razy dokonał wizji lokalnej własności.

C. Postępowanie po dniu 30 kwietnia 1993 r.

15. Pomiędzy dniem 17 sierpnia a dniem 7 grudnia 1993 r. sąd przeprowadził pięć rozpraw. Rząd twierdził, że skarżący był nieobecny na trzech z nich, a jedna z tych nieobecności nie została usprawiedliwiona. Skarżący podnosił, że był obecny na wszystkich pięciu rozprawach.

16. Podczas rozprawy przeprowadzonej dnia 11 stycznia 1994 r. sąd oddalił dwa wnioski dowodowe złożone przez skarżącego. Sąd namawiał uczestników do zawarcia ugody, ale bezskutecznie.

17. Dnia 25 stycznia 1994 r. Sąd Rejonowy w Katowicach postanowił, że skarżący powinien mieć wyłączny dostęp do pomieszczenia znajdującego się na strychu oraz że powinien on dzielić ogród ze swoim bratem. Obaj uczestnicy odwołali się od tego postanowienia do Sądu Wojewódzkiego w Katowicach.

18. Dnia 25 października 1994 r. Sąd Wojewódzki przeprowadził pierwszą rozprawę, która jednakże została odroczona z powodu nieobecności skarżącego. Skarżący argumentował, że nie uczestniczył w rozprawie, ponieważ nie zostało mu doręczone wezwanie.

1. Przekazanie sprawy do sądu pierwszej instancji

19. Dnia 24 listopada 1994 r. Sąd Wojewódzki w Katowicach uchylił postanowienie² Sądu Rejonowego, z wyjątkiem części dotyczącej podziału ogrodu i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania do sądu pierwszej instancji. Sąd Wojewódzki uznał, że przyznanie skarżącemu wyłącznego dostępu do pomieszczenia usytuowanego na strychu mogłoby prowadzić do dalszych konfliktów pomiędzy uczestnikami postępowania. Wskazał też, że przy kilku okazjach skarżący zmienił swoje roszczenia, a Sąd Rejonowy nie

¹ Ang. *parties* – strony, jednakże w postępowaniu nieprocesowym nie występują strony, ale uczestnicy – przyp. tłum.

² Ang. *judgment* – wyrok, jednakże w postępowaniu nieprocesowym sąd nie wydaje wyroku – przyp. tłum.

wziął pod uwagę niektórych propozycji przedstawionych przez wnioskodawcę³ w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji.

20. Dnia 28 stycznia 1995 r. pan M.P. zmarł, a jego miejsce jako uczestnicy postępowania zajęli wdowa po nim, pani K.P. i jego syn pan L.P. W trakcie rozprawy w dniu 14 marca 1995 r. Sąd Rejonowy zawiesił postępowanie do czasu uzyskania przez spadkobierców M.P. postanowienia o nabyciu spadku. Postępowanie zostało podjęte dnia 21 sierpnia 1995 r.

21. Następną rozprawą odbyła się dnia 19 października 1995 r. Dnia 13 listopada 1995 r. sędzia przeprowadził wizję lokalną nieruchomości.

22. Rząd twierdził, że w czasie rozprawy przeprowadzonej dnia 19 marca 1996 r. skarżący złożył do sądu wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii dwóch biegłych. Skarżący zaprzeczył takim twierdzeniom.

23. Pomiędzy dniem 1 sierpnia a dniem 28 listopada 1996 r. Sąd Rejonowy przeprowadził cztery rozprawy. Rząd twierdził, że skarżący był nieobecny na pierwszej z tych rozpraw. Skarżący nie zgodził się z takim twierdzeniem.

24. Na rozprawie w dniu 4 marca 1997 r. sąd uwzględnił wniosek skarżącego powołał biegłego. Dnia 23 grudnia 1997 r. biegły⁴ przedłożył opinię. Rząd utrzymywał, że opóźnienie w przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego było wynikiem „bezskutecznych prób, podejmowanych przez sąd, znalezienia biegłego, który byłby w stanie przygotować opinię”.

25. W dniach 10 marca i 7 maja 1998 r. Sąd Rejonowy przeprowadził rozprawę.

26. Dnia 27 maja 1998 r. sędzia przewodniczący i uczestnicy wzięli udział w wizji lokalnej nieruchomości. Skarżący odmówił podpisania protokołu po przeprowadzeniu wizji, ponieważ uważał on, że nie jest on obiektywny.

27. Następną rozprawą przeprowadzona została 16 czerwca 1998 r. Skarżący był nieobecny z przyczyn zdrowotnych.

28. Dnia 19 sierpnia 1998 r. skarżący złożył wniosek o wyłączenie sędziego. Dnia 24 sierpnia 1998 r. jego wniosek został oddalony przez Sąd Rejonowy, ale skarżący odwołał się do Sądu Okręgowego w Katowicach.

29. Dnia 25 sierpnia 1998 r. Sąd Rejonowy przeprowadził rozprawę. Rząd twierdził, że rozprawa została odroczone z powodu nieobecności skarżącego oraz z powodu tego, że jego zażalenie na postanowienie oddalające wniosek o wyłączenie sędziego nie zostało jeszcze rozpoznane. Skarżący twierdził, że nie otrzymał wezwania na tę rozprawę.

³ Ang. *plaintiff* – powód, jednakże w postępowaniu nieprocesowym występuje wnioskodawca – przyp. tłum.

⁴ Ang. *witness* – świadek, ale najprawdopodobniej chodzi o biegłego, ponieważ uprzednio sąd powołał biegłego – przyp. tłum.

30. Dnia 14 października 1998 r. Sąd Wojewódzki w Katowicach oddalił, jako oczywiście nieuzasadnione, zażalenie skarżącego na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 24 sierpnia 1998 r.

31. Dnia 16 grudnia 1998 r. skarżący złożył do Sądu Rejonowego w Katowicach pismo, w którym skarżył się na opóźnienia w postępowaniu oraz złożył kilka wniosków dowodowych.

32. W dniach 17 grudnia 1998 r. i 25 lutego 1999 r. Sąd Rejonowy przeprowadził rozprawy.

33. Dnia 5 marca 1999 r. prezes Sądu Okręgowego w Katowicach odpowiedział na skargę skarżącego z dnia 5 stycznia 1999 r., dotyczącą nadmiernej długości postępowania w jego sprawie. Wskazał, że sprawa była skomplikowana pod względem faktycznym i prawnym, a uczestnicy przy wielu okazjach zmieniali swoje roszczenia. Wskazał on ponadto, że od dnia 24 listopada 1994 r. przeprowadzonych zostało piętnaście rozpraw. Przeprowadzenie wizji lokalnej w dniu 27 maja 1998 r. było konieczne z tego względu, że sprawa została przejęta przez nowego sędziego oraz w celu ustalenia aktualnego stanu domu. Prezes podsumował, że w takich okolicznościach nie można sądowi czynić zarzutu z braku podejmowania działań w sprawie.

2. Postanowienie⁵ sądu pierwszej instancji

34. Dnia 11 marca 1999 r. Sąd Rejonowy w Katowicach postanowił, że z pomieszczeń na strychu powinni korzystać wyłącznie wnioskodawcy⁶, a pomieszczenie w piwnicy powinno być użytkowane razem ze skarżącym. Uczestnicy odwołali się do Sądu Okręgowego w Katowicach.

35. Dnia 16 czerwca 1999 r. Sąd Wojewódzki w Katowicach oddalił zażalenie skarżącego na postanowienie Sądu Rejonowego oddalające jego wniosek o uzupełnienie postanowienia – jako złożony po terminie.⁷

3. Postępowanie odwoławcze

36. Dnia 7 lipca 1999 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił apelację skarżącego. Sąd wskazał, że skarżący przyczynił się do przedłużenia czasu trwania postępowania poprzez składanie i zmianę licznych wniosków i zażaleń oraz poprzez odmowę ugodowego załatwienia sporu.

⁵ Ang. *judgment* (wyrok) jednakże w postępowaniu nieprocesowym sąd nie wydaje wyroku – przypis tłum.

⁶ Ang. *plaintiffs* – powodowie, w postępowaniu nieprocesowym występują wnioskodawcy – przypis tłum.

⁷ Dnia 21 kwietnia 1999 r. skarżący złożył wniosek o uzupełnienie postanowienia z dnia 11 marca 1999 r., ale dnia 26 kwietnia 1999 r. wniosek ten został oddalony jako złożony po terminie – przypis tłum.

37. Dnia 6 września 1999 r. skarżący złożył kasację, ale została ona odrzucona dnia 29 września 1999 r. przez Sąd Okręgowy w Katowicach.

38. Dnia 11 października 1999 r. skarżący złożył do Sądu Najwyższego zażalenie na postanowienie Sądu Wojewódzkiego odrzucające kasację. Dnia 2 lutego 2000 r. Sąd Najwyższy oddalił zażalenie.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ART. 6 UST. 1 KONWENCJI

39. Skarżący zarzucał, że postępowanie cywilne w jego sprawie nie zostało zakończone w rozsądnym terminie, w sprzeczności z art. 6 ust. 1 Konwencji, który w omawianym zakresie brzmi następująco:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd ... przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ...,”

40. Rząd utrzymywał, że z okoliczności sprawy nie wynika, iż został naruszony ten artykuł.

A. Okres podlegający rozpatrzeniu

41. Trybunał zauważa, że okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się nie dnia 10 stycznia 1983 r., kiedy postępowanie zostało wszczęte, ale dnia 1 maja 1993 r., kiedy weszła w życie deklaracja Rządu Polski o uznaniu prawa do składania skarg indywidualnych na podstawie dawnego art. 25 Konwencji. Wynika stąd, że postępowanie, które zakończyło się dnia 2 lutego 2000 r. trwało ponad siedemnaście lat, z czego sześć lat i dziewięć miesięcy brane jest pod uwagę przez Trybunał (patrz pkt. 11 i 38 powyżej).

42. Aby ocenić zasadność długości trwania rozpatrywanego okresu, Trybunał weźmie pod uwagę stan sprawy dnia 1 maja 1993 r. (patrz, m.in., *Malinowska przeciwko Polsce*, nr 35843/97, § 84, 14 grudnia 2000 r., niepublikowany).

B. Rozsądna długość postępowania

43. Skarżący utrzymywał, że długość postępowania cywilnego w jego sprawie naruszyła art. 6 ust. 1; Rząd, z drugiej strony, podważył ten pogląd.

44. Strony omówiły liczne kryteria, stosowane przez Trybunał w tego typu sprawach, takie jak dokładny czas, jaki powinien być wzięty pod uwagę, stopień złożoności sprawy i postępowanie stron. Trybunał zauważa jednakże, że jego orzecznictwo oparte jest na podstawowej zasadzie, iż rozsądna długość postępowania powinna być ustalona poprzez odniesienie do szczególnych okoliczności sprawy. W tym przypadku okoliczności te wymagają ogólnej oceny, dlatego też Trybunał nie uważa za konieczne

rozważania tych zagadnień w szczególności (patrz, m.in. *Obermeier przeciwko Austrii*, wyrok z dnia 28 czerwca 1990 r., Seria A nr 179, s. 23-24, § 72; *Ferraro przeciwko Włochom*, wyrok z dnia 19 lutego 1991 r., Seria A nr 197, s. 9-10, § 17; *Olstowski przeciwko Polsce*, nr 34052/96, § 86, wyrok z dnia 15 listopada 2001 r., niepublikowany; *Parciński przeciwko Polsce*, nr 36250/97, § 49, wyrok z dnia 18 grudnia 2001 r., niepublikowany).

45. Trybunał uważa, że sprawa nie była szczególnie zawiła. Pomimo tego, że skarżący przyczynił się do przedłużenia czasu trwania postępowania poprzez składanie licznych wniosków, jego postępowaniem nie można tłumaczyć nadmiernego opóźnienia w rozstrzygnięciu tej sprawy. Dlatego też, mając na uwadze stan sprawy w dniu 1 maja 1993 r., Trybunał nie może uznać za „rozsądny” w niniejszej sprawie termin sześciu lat i dziewięciu miesięcy.

Dlatego też doszło do naruszenia art. 6 ust. 1.

II. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

46. Zgodnie z art. 41 Konwencji:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

47. Skarżący domagał się od Trybunału przyznania mu 84 407,50 zł za szkody materialne oraz 500 000 zł za szkody niematerialne.

48. Rząd uznał roszczenia skarżącego za wygórowane.

49. Trybunał uważa na podstawie posiadanych dowodów, że skarżący nie wykazał, aby szkoda materialna, na którą się powoływał, była spowodowana nadmierną długością postępowania w jego sprawie. W konsekwencji, nie ma uzasadnienia dla przyznania mu jakiegokolwiek świadczenia z tego tytułu (patrz, *mutatis mutandis*, *Kudła przeciwko Polsce* [GC], nr 30210/96, § 164, ECHR 2000-XI).

50. Z drugiej strony Trybunał stwierdza, iż skarżący mógł odczuwać frustrację z powodu przedłużającego się postępowania. W konsekwencji, Trybunał uważa, że w okolicznościach tego przypadku i orzekając na zasadzie słuszności, skarżącemu należy przyznać kwotę 6500 euro z tytułu szkód niematerialnych.

B. Koszty i wydatki

51. Skarżący domagał się kwoty 85 000 zł z tytułu kosztów i wydatków poniesionych w postępowaniu przed sądami krajowymi. W szczególności, przedstawił wyliczenia opłat poniesionych na rzecz biegłych sądowych oraz adwokatów.

52. Rząd twierdził, że żądania skarżącego były nadmierne.

53. Trybunał przypomina, że aby być upoważnionym do zwrotu kosztów i wydatków zgodnie z art. 41, poszkodowana strona musi je ponieść w związku z działaniami podjętymi w ramach krajowego porządku prawnego, w celu zapobieżenia lub usunięcia skutków naruszenia, a samo naruszenie powinno być stwierdzone przez Trybunał; dotyczy to zarówno przypadków kiedy Trybunał przyzna zadośćuczynienie, jak i sytuacji gdy tak nie zrobi. Jednakże skarżący nie wykazał, że dochodzone koszty i wydatki poniesione zostały przez niego w celu spowodowania, by sądy krajowe postępowały zgodnie z art. 6 ust. 1. W związku z tym Trybunał oddala roszczenie o zwrot kosztów i wydatków (patrz, *mutatis mutandis*, wyrok *Malinowska* cytowany powyżej, § 105).

C. Odsetki z tytułu niewypłacenia zadośćuczynienia

54. Trybunał uważa, że odsetki z tytułu niewypłacenia zadośćuczynienia powinny być ustalone zgodnie z marginalną stopą procentową Europejskiego Banku Centralnego, plus trzy punkty procentowe (patrz *Christine Goodwin przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], skarga nr 28957, § 124).

Z tych przyczyn Trybunał jednogłośnie

1. UZNAJE, że nastąpiło naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji;

2. UZNAJE, że:

(a) pozwane Państwo ma wypłacić skarżącemu, z tytułu szkód niematerialnych, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 ust. 2 Konwencji, 6500 EUR (sześć tysięcy pięćset euro), które będą przeliczone na walutę polską według kursu z dnia uprawomocnienia się wyroku;

(b) zwykłe odsetki, według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego, plus trzy punkty procentowe, będą płatne od tej sumy od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty;

3. ODDALA pozostałą część żądania skarżącego dotyczącego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono na piśmie dnia 5 listopada 2002 r., zgodnie z art. 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE

Nicolas BRATZA

Kancelarz

Przewodniczący